

28-29 MAART 2022

Verslag

**An End to
Homelessness:
Unlocking System
Change with Housing
First conference**

Housing First Nederland

Inhoudsopgave

2	Voorwoord
	Welkomstwoord
5	Raquel Sánchez Jiménes
5	Samara Jones
6	Marian Juste
	Keynote toespraken
7	Matt Downie
8	Yves Leterme
9	Presentatie: De belangrijkste resultaten en casestudies van het Demos Helsinki rapport
	Workshops
12	Workshop 1: Toegang tot woningvoorraad
13	Workshop 2: Structuren en beleid voor systematische verandering
14	+ Presentatie Housing First Nederland
15	+ Q&A Housing First Nederland
18	Workshop 3: Toereikende lange termijn financiering
19	Workshop 4: Transitie ondersteuning
20	Perspectieven op systemische verandering
21	Mikko Aaltonen
22	Meryama Kitir
23	Renaud Payre
24	Manuel Pizarro
	Adam Záborský
	Slotwoord
25	Nicolas Schmit
26	Juha Kaakinen
	Conclusies en toekomstplannen
27	Ione belarra
28	Contactgegevens

Voorwoord

Melanie Schmit

Anke Jansen

Al jarenlang zijn we in Nederland bezig Housing First te implementeren als model, als aanvulling op het bestaande hulpaanbod in gemeenten. Veelal voor de meest hulpbehoevende groep dakloze mensen die zich in de moeilijkste positie van allemaal bevonden. Zij die langer dakloos waren, kampten met problemen op meerdere leefgebieden en zich in de steek gelaten voelden door het systeem. Een overheid die hen grondwettelijk gezien had moeten beschermen tegen deze schending van hun rechten en de inbreuk op hun waardigheid. Voor hen is de onvoorwaardelijke aanpak van Housing First revolutionair gebleken. Voor velen was een eigen woning slechts nog een verre droom, maar bracht Housing First tegen alle verwachtingen in de kans om uit de vicieuze cirkel te komen. Deze verschuiving van denken heeft het leven van deze mensen drastisch veranderd. En door de ruime ervaring met implementatie van 50 Housing First praktijken is er afgelopen vijftien jaar veel kennis ontwikkeld.

Het congres in Madrid is voor ons een kantelpunt. Waar we tot dusver bezig waren om Housing First praktijken toe te voegen, en meer dakloze mensen een woning te bieden, voeren we nu het gesprek hoe Housing First breder ingezet kan worden om dakloosheid te beëindigen en in een nationale strategie een volwaardige plaats kan krijgen. Een aanpak die de praktische successen van Housing First behoudt, maar die lessen ook toepast om de structurele factoren van hoe mensen (het risico lopen) dakloos (te) raken adresseert. Dat het gesprek hierover nu gevoerd kan worden, is het resultaat van jaren inzet en betrokkenheid van Housing First als sociale beweging. Als netwerk van Housing First in Nederland zijn we enorm trots op deze prestatie!

In andere landen zien we dat het nemen van Housing First als basis van de strategie voor dakloosheidsbestrijding tot goede resultaten leidt. Finland is daar een lichtend

voorbeeld van, daar zij het enige land in Europa zijn waar dakloosheid daalt. De inzet van Housing First als basis van de nationale strategie neemt daarom ook toe in Europa. In het rapport van Demos Helsinki en het aanvullende verslag van de Housing First Europe Hub ([hier](#) te downloaden) is meer te lezen over de potentie die Housing First heeft om systeemverandering mogelijk te maken en hoe landen in Europa zoeken naar zinvolle manieren om het bewezen succes van Housing First centraal te stellen bij het uitbannen van dakloosheid. Om dakloosheid niet langer te managen, maar daadwerkelijk te voorkomen en beëindigen, ongeacht de situatie en context waarmee een land wordt geconfronteerd. Ook in Nederland is er draagvlak om dit gesprek te voeren en er komt subsidie vanuit de Europese Unie beschikbaar.

Vanuit Housing First Nederland zijn we hier aanjager van geweest en ook nu willen we opnieuw vooroplopen in de vertaling van deze visie naar uitvoering in de praktijk. Dan gaat het om een brede inzet van de Housing First principes en onderliggende mensenrechtenbenadering. Housing First beëindigt dakloosheid door eerst het recht op huisvesting en zelfbeschikking onvoorwaardelijk te verwezenlijken en persoonsgerichte ondersteuning te bieden aan mensen die dakloos zijn geraakt. In het kader van preventie zou dit ook betekenen, zorgen voor behoud van huisvesting bij dreigende dakloosheid.

Het oplossen van dak- en thuisloosheid is te complex voor een one size fits all benadering. Er zullen verschillende manieren zijn in verschillende contexten, maar met Housing First als kompas hebben we een heldere visie over onze bestemming en een heldere set principes om hier richting aan te geven:

1. Respect voor autonomie en de eigen keuze in type huisvesting en ondersteuning
2. Directe en onvoorwaardelijke toegang tot permanente huisvesting
3. Onvoorwaardelijke toegang tot zorg en ondersteuning zo veel en zo lang als nodig
4. Gelijkwaardigheid, empowerment en menselijke maat
5. Volwaardig burgerschap en sociale inclusie

Housing First Nederland is aanjager, innovator en kennisdrager op het terrein van Housing First. Op basis van opgedane praktijk-, ervarings-, en wetenschappelijke kennis geven wij evidence based richting aan de aanpak van dakloosheid. En dragen we bij aan doorontwikkeling middels onderzoek, belangenbehartiging, kennisoverdracht en advies, en onze betrokkenheid bij Europese ontwikkelingen.

Komende jaren willen we gezamenlijk met onze partners deze doorontwikkeling al lerend en experimenterend maken. Ook als Housing First Nederland zijn wij op ontdekkingsstocht hoe de principes van Housing First kunnen worden toegepast op het hele systeem. Het begint bij ambitieuze doelstellingen en een lange termijn commitment, we zijn ervan overtuigd dat we zo tot de juiste aanpak komen. Dat we met elkaar hulpbronnen zullen ontwikkelen om knelpunten te overwinnen. We

beginnen gelijk, en leren gaandeweg, want met zoveel mensen zonder thuis, hebben we geen tijd te verliezen! Laat dit verslag een inspiratiebron zijn voor iedereen die werkt aan het beëindigen van dakloosheid in Nederland, het begin van een kantelpunt voor systeemverandering, voor het weerleggen van de schuldvraag. Wanneer iemand dakloos is geworden, faalt het systeem, niet de individuele burger.

Onze intentie is om een objectieve weergave te geven van de teksten, zoals uitgesproken tijdens het congres. Omwille van soms moeilijke verstaanbaarheid of vertaling nemen we geen verantwoordelijkheid voor de volledige juistheid van dit verslag, zoals bedoeld door de sprekers.

Hartelijke groet,
Melanie Schmit en Anke Jansen

Co-founders Housing First Nederland

Welkomstwoord

Raquel Sánchez Jiménez

Spaans ministerie van vervoer, mobiliteit en stedelijke agenda

"Een woning is een fundamenteel mensenrecht. Tijdelijke opvang maakt dakloosheid chronisch. We moeten de openbare woningvoorraad uitbreiden om permanente huisvesting te bieden. Dat kan alleen als alle overheden hun verantwoordelijkheid nemen. Als er vanavond ook maar één of twee mensen op straat slapen, hebben we als samenleving gefaald."

- De Spaanse regering zal naar schatting 500 miljoen euro uittrekken om een einde te maken aan de dakloosheid.
- We zullen ons richten op het ombouwen van leegstaande gebouwen tot woningen.
- Dit budget moet worden uitgegeven tussen 2022 en 2025. Alles moet tenminste worden uitgegeven voor 2026.
- Ons doel is om 55.000 huizen te bouwen voor 2026.

Samara Jones

Programmacoördinator - Housing First Europe Hub

"Om dakloosheid te begrijpen moeten we een stap terug doen en kijken naar het grotere geheel: hoe ontstaat dakloosheid? Sinds de groei van de Finse aanpak hebben we in Finland een grote afname van dakloosheid gezien. Het Demos Helsinki-rapport en de Finse resultaten geven ons een framework hoe we dakloosheid kunnen beëindigen. Dit framework vormt de basis van deze conferentie.

We hopen dat de keynote sprekers je inspireren en je stof tot nadenken geven. De workshops zijn bedoeld om van elkaar te leren en best practices uit te wisselen. Het doel van de conferentie is: "hoe kunnen we Housing First in de praktijk brengen. .... We moeten stoppen met te veel denken en beginnen met doen."

Marian Juste Picon

Voorzitter Fundación Hogar Sí

"We werken allemaal al jaren om dakloosheid te beëindigen. Housing First Europe Hub kan in één woord worden omschreven: systemische verandering. Maar we hebben een zware taak voor de boeg. Dakloosheid is de laatste jaren toegenomen, we weten nog niet wat het effect van de pandemie op dakloosheid is en Oekraïne voegt een nieuwe uitdaging toe. Het beëindigen van dakloosheid is nu meer dan ooit nodig.

Hogar si is een organisatie van ongeveer 300 mensen en groeit nog steeds. Wij geloven dat het mogelijk is om dakloosheid te beëindigen. Het is daarvoor belangrijk om te begrijpen wat er in andere landen wordt gedaan. We willen dakloosheid beëindigen tegen 2030. We moeten ons richten op twee pijlers:

1. Samenwerking. We moeten allianties creëren met de juiste focus, zoals vandaag. Met name op het gebied van huisvesting en het creëren van banen. Alle grondwettelijke rechten vloeien voort uit huisvesting ... We moeten betrokkenheid creëren. We hebben goed werk verricht door de Spaanse autoriteiten ervan te overtuigen het Housing First model te implementeren. ... We spreken over dakloosheid als een fenomeen en niet over dakloze mensen, omdat dakloosheid geen individueel probleem is maar een systemisch probleem. Maar nu niet meer. We accepteren het niet meer.

2. Je kent vast het gezegde "Kijk hoe de samenleving omgaat met hun meest kwetsbare mensen en je ziet hoe menselijk het land is." De belangrijkste spelers om verandering teweeg te brengen zijn hier. Voor het eerst in de geschiedenis wordt dakloosheid in Spanje expliciet genoemd in een agenda van de regering. Dakloosheid is een gedeelde verantwoordelijkheid. We rekenen ook op de particuliere sector om ons te helpen het beleid tot een goed einde te brengen. ... Madrid is niet bang om te experimenteren"

- Er is een dakloosheidsstrategie / roadmap op nationaal niveau waarbij we ernaar streven dat in 2030 niemand meer op straat hoeft te slapen (in Spanje).
- Er komt binnenkort veel geld beschikbaar.
- Madrid is een goed voorbeeld van hoe we dakloosheid kunnen bestrijden.
- Madrid heeft nu 200 Housing First woningen.

Keynote toespraken

Matt Downie

CEO van Crisis UK / Housing First Europe Hub

"Waarom is het nu tijd om Housing First toe te passen? Waarom is het nodig, hoe verschilt het en hoe kunnen we samenwerken om een verschil te maken? We moeten afstappen van de discussie of Housing First al dan niet werkt. Dit is niet de plaats om daarover te discussiëren. Hier zullen we bespreken hoe we Housing First breder kunnen toepassen.

Er zijn 272.000 daklozen in het Verenigd Koninkrijk. Als we niet ingrijpen, zal dit aantal stijgen tot 350.000 in 2041. De pandemie heeft de risico's van dakloosheid blootgelegd. Sociaal werk werd opgeschaald en maakte mensen ervan bewust dat dakloosheid meer is dan alleen buiten slapen.

We zijn nu op het punt aangekomen om te stoppen om mensen uit de rivier te trekken, we moeten stroomopwaarts gaan en kijken waarom ze erin vallen.

Als je dakloosheid voorkomt, is er minder behoefte aan Housing First. We kunnen wachten tot Boris Johnson met een strategie komt, maar dan kunnen we lang wachten. We moeten ermee aan de slag, ook al is het nog niet perfect. Leiderschap gaat over een visie hebben en mensen meenemen in die visie. Het belangrijkste is om niet op anderen te wachten en imperfect te beginnen. Spreek je uit en ga staan voor je mening. Vraag het systeem: Waarom hebben we een gereedheidsniveau voor huisvesting? Wie bepaalt wanneer dakloze mensen klaar zijn om te gaan wonen? Hoe worden mensen die op het punt staan hun huis te verliezen, gehoord? De Finse aanpak werkt voor Finland, wat is werkt in jouw land, stad of regio? Het beantwoorden van deze vragen geeft je een idee wat er in jouw situatie nodig is.

200 jaar geleden werd dakloosheid gecriminaliseerd. 50 jaar geleden werd er vooral gericht op behandeling. Nu worden mensen als gelijken gezien en behandeld."

Yves Leterme

Voorzitter, European Platform on Combatting Homelessness

"We moeten de oneerlijkheid van dakloosheid oplossen. Dakloosheid bestrijden is net als extreme armoede bestrijden en uitsluiting bestrijden. Dakloosheid, thuisloosheid, extreme sociale uitsluiting waren onvoldoende aandachtspunt van politieke aandacht en actie. Het is volkomen terecht te stellen dat dakloosheid het best kan worden aangepakt via lokale acties en politiek. We kunnen zelfs zeggen dat het de taak is van het maatschappelijk middenveld en de verantwoordelijkheid van NGO's. Op dit moment is er een gebrek aan efficiëntie en overheidsactie. Pas vorig jaar zagen we een actieplan, toen het European Platform on Combatting Homelessness werd opgericht.

Overeenkomsten met stakeholders:

- Financiering om de activiteiten te ondersteunen in de steden waar dakloosheid voorkomt.
- Additionaliteit. Wij zullen geen taken van regeringen vervangen.
- Vermindering van bureaucratie. We focussen ons op een doelgerichte aanpak.
- Flexibiliteit.
- Eigenaarschap. Dit is cruciaal voor alle stadia van beleidsvorming en beleidsuitvoering.
- Efficiëntie. We moeten rekening houden met de intersectie en oorzaken van dakloosheid.

Overeenkomst over het werkplan. In de eerste plaats moeten we rekening houden met drie concrete stromen:

- Gemeenschappelijke definities en telling. We moeten een antwoord geven op de vraag wat dakloosheid is, van Dublin tot Helsinki. Uitgaande van die gemeenschappelijke definitie moeten we vaststellen hoeveel mensen precies dakloos zijn.
- Meer mogelijkheden voor de uitwisseling van best practices en kennisdeling.
- Hoe kan de toegang van daklozenorganisaties tot financiering worden vergemakkelijkt? Een eerlijk deel van dit geld moet naar deze oneerlijkheid gaan. De hele sector vraagt niet veel. Een klein beetje geld kan in deze sector een groot verschil maken. Het gaat niet alleen om geld, maar ook om focus en toegankelijkheid.

Sinds anderhalf jaar heb ik geen beter voorbeeld van dakloosheidsbestrijding gezien dan Housing First. Het is de meest doeltreffende, budget-technisch meest effectieve en meest holistische aanpak van anti- dakloosheid. Housing First zou een hoeksteen moeten zijn. Ik zie het als mijn taak om dit op tafel te leggen. Niet om het aan alle lidstaten op te leggen, maar om het op een horizontale manier onder de aandacht te brengen en te promoten dat Housing First dé aanpak is om dakloosheid te bestrijden."

Presentatie: De belangrijkste resultaten en casestudies van het Demos Helsinki rapport

Juha Leppänen

Algemeen directeur, Demos Helsinki

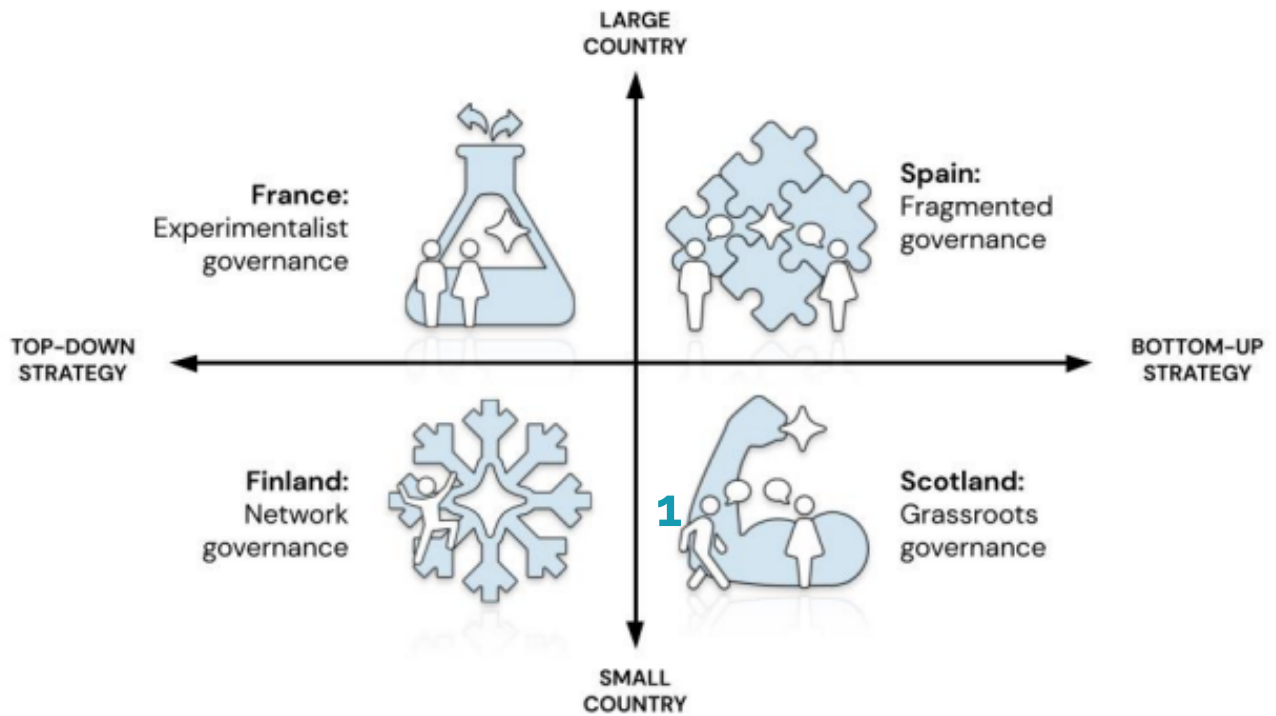
"Covid-19 is slechts de voorbode geweest van vele te voorziene ontwikkelingen: het is het begin van een eeuw van transformaties, ook voor dak- en thuisloosheid. Nu meer dan ooit moeten we doelgerichte change makers uitrusten met de juiste handvatten die systemische verandering kunnen realiseren. Want dakloosheid is ook een systemisch probleem. Dus hoe kan Housing First een middel zijn voor systemische verandering?"

- Het gaat over governance. Governance gaat niet alleen over overheden. Het gaat over gedeelde doelen en collectieve actie.
- Om het potentieel van Housing First te benutten, moeten belangenbehartigers zich niet richten op het ontwerpen van de perfecte roadmap of blauwdruk voor de implementatie ervan - Housing First is niet een doel op zich of een one-size-fits-all-beleid.

In de kern is Housing First een nieuw model voor het omgaan met dakloosheid, dat wordt gekenmerkt door een radicaal doel: "dakloosheid uitbannen, in plaats van het te managen".

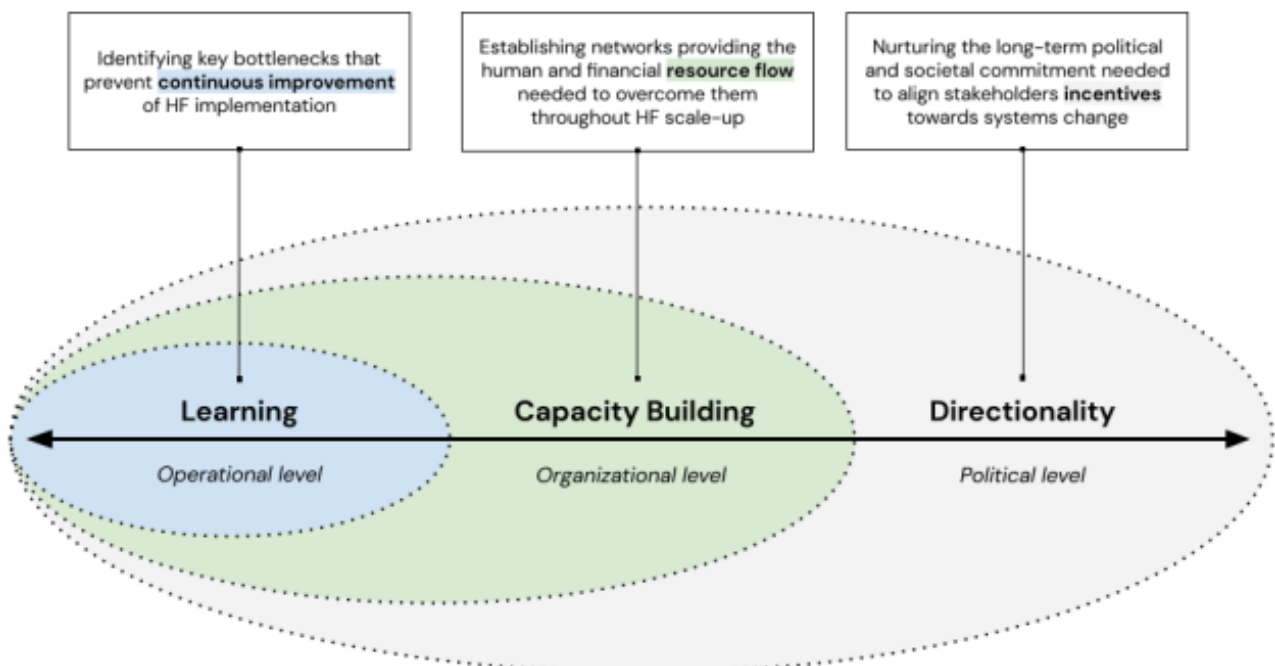
Housing First as a policy vs Housing First as governance

From focusing on developing a "one-size-fits-all" blueprint...	...to ensuring that practitioners can learn by doing how to solve implementation problems
From focusing on the assessment of resources needed for implementing HF...	...to actively bringing key stakeholders (local and national) on board
From supplying valuable but resource-intensive policy ideas...	...to fostering the long-term commitment of politics towards <i>eliminating</i> homelessness

Belangrijkste bevindingen:

- **Geen enkele roadmap of methodiek** kan ervoor zorgen dat Housing First een systemische verandering teweegbrengt.
- **Vooruitgang is non-lineair:** de taak van systemische verandering is nooit af.
- **Wat telt is het framework** achter de vernieuwende actie.
  1. bevorderen van voortdurend en **wederzijds leren**
  2. Elkaar ondersteunen door **capaciteitsopbouw**
  3. Zich inzetten voor en systemen voorzien van een duidelijke **toekomstvisie**.

How can Housing First be a tool for systemic change?

In plaats van te worden gezien als een blauwdruk, kan Housing First overheden en hulpverleners een kompas bieden om een eigen weg te vinden in dakloosheidsbestrijding.

Housing First belangenbehartigers treden op als sherpa's van systemische verandering in dakloosheid.

1. De snelste oplossing in kaart te brengen (door Housing First aan te passen aan de specifieke kenmerken van elke lokale context).
2. Te helpen potentiële doodlopende wegen te vermijden (door belangrijke knelpunten bij de uitvoering op te lossen).
3. Stimuleren om het einddoel niet uit het oog te verliezen (door politiek en maatschappelijk betrokkenheid te stimuleren).

Workshop 1: Toegang tot woningvoorraad

Woningtekort is één van de grootste uitdagingen van een ieder die zich bezighoudt met Housing First, Housing-led of Rapid re-housing van dakloze mensen. Hoe bevorder en steun je NGO's in het verwerven van verspreid wonen? En minstens even belangrijk: hoe pleit je voor een beter woonbeleid dat financiering van nieuwe sociale bouw bevordert? Dit zijn een aantal vragen die leidend zijn in deze sessie.

Belangrijkste inzichten van deze workshop:

- Data is key.
- Coalities bouwen voor systemische verandering met Housing First.
- Financiering is van cruciaal belang.
- Framing en communicatie. Wat is jullie communicatiestrategie? Hoe worden jullie in de media gepresenteerd?
- Kan systemische verandering experimenteel zijn?
- Systemische verandering = leren, voorlichting, waardeopbouw.
- Ombouwen van bestaande opvang- en woonvoorzieningen, zoals in Finland.
- Particuliere huisvesting als aanvulling op bestaande oplossingen.
- Staatsleningen om als corporatie of NGO zelf woningen op te kopen of te ontwikkelen, zoals in Finland.
- Een housing-led systeem functioneert niet zonder een sociale woningvoorraad

Workshop 2: Structuren en beleid voor systematische verandering

Plannen voor het beëindigen van dakloosheid – op nationaal, regionaal of stedelijk niveau – kunnen belangrijke katalysators zijn voor structurele en beleidsmatige verandering. Finland is een welbekend voorbeeld van hoe een succesvolle dakloosheid strategie toegepast kan worden om systematische verandering teweeg te brengen. Voorop aan deze succesvolle strategie staat het nationale Housing First netwerk. Deze workshop richt zich op de impact en de beleidsmatige kansen voor het beëindigen van dakloosheid. De workshop geeft je handvatten hoe je aan een waardevol netwerk kunt opbouwen, deze kunt onderhouden en naar gezamenlijke doelen kunt streven.

Belangrijkste inzichten van deze workshop:

- Bij het lobbyen zijn alle politieke niveaus van belang. Van lokaal tot nationaal.
- In landen met een gedecentraliseerd systeem, kan een lokale aanpak effectiever zijn.
- Housing First kreeg een impuls door covid-19. In veel landen werd een regel ingevoerd dat niemand op straat mocht slapen.
- Bij de implementatie van Housing First kun je zowel een top-down- als een bottom-up aanpak toepassen.
- Probeer met woningbouwverenigingen samen te werken.
- Bij onderzoek voor Housing First zijn zowel kwantitatieve als kwalitatieve data waardevol. Focus niet alleen op kwantitatieve data.
- Het is even belangrijk om te leren van wanneer het niet goed ging. Plan evaluaties in om te kijken wat anders gekund had.
- Een meldpunt voor dakloosheidspreventie in Finland heeft 5000 uitzettingen voorkomen. Wanneer dakloosheid wordt voorkomen, is er minder behoefte aan Housing First.
- Er moet een verschuiving komen van "dakloosheid managen" naar "dakloosheid beëindigen".
- Je moet eerst geld uitgeven om later geld te besparen. Daarom is onderzoek dat zich richt op lange termijn effecten ook zo belangrijk.

Presentatie: Housing First Nederland

Anke Jansen

Co-founder Housing First Nederland

"Het Housing First Nederland netwerk begon in 2013 als een klein team bevlogen projectleiders uit het land, gefaciliteerd vanuit Professor Judith Wolf. . Het huidige Housing First Nederland is een doorstart van dat netwerk, dat na vijf jaar vanwege gebrek aan financiële ondersteuning stopte.. We deelden kennis uit, vooral bij de opstart van nieuwe praktijken. We groeiden van zeven projecten naar 20 en inmiddels zo'n 50 Housing First praktijken . Toen hielpen we jaarlijks zo'n 100 deelnemers naar nu begeleiden we circa 1000 deelnemers per jaar.

We wisselen kennis uit, geven trainingen, voeren lobby en hebben ons inmiddels ontwikkeld tot een autonoom en zelfstandige kennisorganisatie. Met de financiering die we krijgen doen we onderzoek naar de kwaliteit, de duurzaamheid, de impact en de financiële meerwaarde van Housing First. In de gesprekken met gemeenten, maar ook voor de doorontwikkeling van Housing First is dit onderzoek zeer waardevol.

We zijn meer gaan praten over Housing First Nederland en steeds meer mensen raakten geïnteresseerd. Nu reizen we door het land om te spreken. We hebben de Canadese Housing First Youth vertaald naar het Nederlands en er zijn inmiddels zeven Housing First Jongeren praktijken gestart in Nederland. De komende tijd blijven we lobbyen voor nieuwe praktijken, onderzoeken, kennis delen en samenwerken met de praktijken, de woningbouw en de overheid voor een brede inzet van Housing First bij de bestrijding van dakloosheid.

Deze conferentie is een droom die uitkomt. Het gaat niet meer over het starten van Housing First praktijken als toevoeging op het bestaande zorgaanbod.; het gaat nu over hoe we dakloosheid kunnen beëindigen met Housing First" We hebben elkaar hard nodig en samenwerking is key voor succes, zowel op lokaal als nationaal niveau. Het gaat niet om ons, het gaat om dakloze mensen die een menswaardig bestaan verdienen, om hun geliefden, familieleden, hun kinderen of partners. Daar heb ik mij alle jaren voor ingezet en zal dat ook blijven doen."

Q&A Housing First Nederland

Melanie Schmit

Co-founder Housing First Nederland

1. Hoe hebben jullie een nationaal netwerk opgebouwd en er partners voor gevonden?

"We zijn in 2018 begonnen met het landelijke platform zoals deze nu is. Voor die tijd was het een platform waar projectcoördinatoren samenkwamen in de beginnende dagen van de Housing First ontwikkelingen in Nederland. Toen dit niet meer gefaciliteerd werd, heeft een aantal van de vaste aanwezigen, waaronder ikzelf, een nieuwe start gemaakt. Een aantal van hen vond hiervoor steun bij hun werkgever, die hier ondersteuning in biedt. In het voorjaar van 2020 zijn we een samenwerkingsverband aangegaan met de landelijke federatie die zich bezighoudt met dakloosheid in Nederland genaamd Valente (hoewel autonoom en onafhankelijk werkend). De Housing First praktijken, professionals en deelnemers zijn onze achterban.

Onze netwerkorganisatie is de kennis, ervaring, creativiteit en energie van iedereen die betrokken is bij Housing First. Ons aanvankelijke doel was om al deze waardevolle zaken samen te brengen om zo meer impact te maken. Vanuit dit startpunt heeft Housing First Nederland zich organisch ontwikkeld. De kracht en het succes zit in de mensen.

Binnen dit platform zijn meerdere Housing First praktijken actief die proberen politiek, beleid en onderzoek landelijk te beïnvloeden. Met als uiteindelijk doel een landelijke Housing First beleids- en bestuursaanpak, waarbij de kernprincipes leidend blijven. Onze focus voor de komende jaren is om ons Landelijk Housing First Netwerk te verbreden naar alle partijen, niet alleen ondersteuners, zoals (nationale en lokale) beleidsmakers, woningcorporaties, onderzoekers, belangenorganisaties, ervaringsdeskundigen, financiers etc. We willen een ambitieuzere agenda en een lange termijn commitment creëren om dakloosheid in Nederland te beëindigen".

2. Hoe hebben jullie Housing First deel laten uitmaken van de nationale strategie om dakloosheid te beëindigen?

"Opvallend is dat het aantal Housing First huurovereenkomsten in Nederland (laatste telling was 1400 in 2020) vaak hoger is dan de landen die genoemd worden in voorbeelden van Housing First in Europa. Hoe is dat te verklaren? Ik denk dat we kunnen zeggen dat de groei (bottom up) hier succesvol is geweest. Daarom zijn er nu 42 Housing First-praktijken, in 79 gemeenten, operationeel. De dakloosheidscijfers

dalen echter niet. Wat we volgens mij missen is een gecoördineerde aanpak (top down) gericht op een (echt) duurzaam einde van de dakloosheid, zoals het geval is in de voorbeelden die in Finland en Schotland worden aangeduid als governance-based Housing First.

Pas recentelijk heeft een roep om een meer centrale sturing van de aanpak van dak- en thuisloosheid zijn weg gevonden naar de nationale overheid. De Nederlandse regering pleitte voor een overkoepelend actieplan om de dakloosheids crisis in 2019 aan te pakken. Het belangrijkste punt van de regering is dat elk hulptraject moet beginnen met het beschikbaar stellen van een woonplek. Eén van hun belangrijkste inspirerende voorbeelden is Housing First. Natuurlijk was dat een overwinning voor ons, en een erkenning voor het werk dat Housing First Nederland en al haar partners hebben gedaan.

Maar, het feit dat Housing First is erkend als een belangrijke basis voor beleid in dat overheidsbeleid (Brede Aanpak) en dat steden hiervoor extra middelen hebben gekregen, is - tot nu toe - geen katalysator geweest voor systemische verandering in ons land. Het ontbreekt aan coördinatie en goede verbindende mechanismen om de lokale implementatie en opschaling van Housing First te waarborgen. En dus wordt Housing First nog steeds slechts sporadisch op gemeentelijk niveau ingezet. De mate waarin en de manier waarop Housing First wordt ingezet, is wisselend. En het wordt vaak georganiseerd als een aanvulling op het bestaande zorgaanbod.

Er zijn drie steden in Nederland die een aantal van de principes van Housing First als basis van hun lokale beleid nemen: Amsterdam, Utrecht en Eindhoven. Dit zijn vrij recente ontwikkelingen.

In het nieuwe regeerakkoord staat dat de brede aanpak van dakloosheid structureel wordt, dat er jaarlijks extra middelen beschikbaar worden gesteld en dat de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening terugkeert. Het beleid dat verwijst naar Housing First was een eerste stap in de goede richting, maar we hebben nog veel werk voor de boeg om een duurzaam einde aan dakloosheid in Nederland te maken.

Housing First Nederland is een onderzoek gestart om te achterhalen hoe Housing First in andere Europese landen wordt geïmplementeerd en wat als drijvende kracht daarachter kan worden aangewezen. Met die waardevolle lessen kunnen we een analyse maken voor Nederland en wat nodig is om als organisatie een goede rol te spelen in het verder institutionaliseren van Housing First in landelijk beleid en bestuur."

3. Hoe heeft het landelijke netwerk u geholpen om impact te realiseren?

"Ons netwerk biedt de mogelijkheid om zowel op lokaal als op nationaal niveau, en zowel op strategisch als op operationeel niveau, Housing First te ontwikkelen, te

stimuleren en aan te jagen. Een grote mate van kennis, expertise en meer dan een decennium aan ervaring is gebundeld binnen Housing First Nederland. Dit voedt de kennis- en kwaliteitsontwikkeling. Het is doorslaggevend voor de impact die Housing First Nederland heeft kunnen maken. Het geeft legitimiteit en geloofwaardigheid.

Om heel concreet te zijn: toen we in 2018 begonnen waren er 17 Housing First praktijken, nu zijn dat er 42. Er was 1 Housing First Jongeren praktijk, nu zijn dat er 7.

Het landelijke netwerk creëert voortdurend mogelijkheden voor dialoog en gezamenlijk leren samen en creëert wederzijdse betrokkenheid voor de lange termijn. Het faciliteren van de verbondenheid van mensen met gezamenlijke doelen en dezelfde mindset, helpt om energiek te blijven werken aan het verbeteren en opschalen van Housing First. Maar ook om expertise te brengen naar alle stakeholders die een essentiële rol spelen in de opschaling van HF.

Alles wat we ontwikkelen is voor iedereen beschikbaar, de platformbijeenkomsten zijn gratis toegankelijk en iedereen die aan Housing First doet of wil doen is welkom. Deze aanpak heeft bewezen een succesfactor te zijn.

Het gaat om voortdurende ontwikkeling en verbetering van de implementatie van Housing First. En het beschikbaar stellen van middelen via ons netwerk om knelpunten tijdens de opschaling van HF te overwinnen. In de loop der jaren hebben we stukje bij beetje een raamwerk, een gezamenlijk uitgangspunt, voor Housing First in Nederland vastgesteld. Bijvoorbeeld door de gids, maar ook door de modelgetrouwheidsschaal, die zowel richtinggevend is als ook de kwaliteit van praktijken evalueert. Verder voeren we experimenten, projecten en onderzoeken uit die de weg vrijmaken voor organisaties om verder te komen met Housing First en richting geven aan beleidsmakers, met als meest aantoonbare resultaat het recente landelijke dakloosheidsbeleid."

Workshop 3: Toereikende lange termijn financiering

Duurzame financiering voor Housing First praktijken is cruciaal voor het succes ervan. De volgende stap is het verzekeren van deze middelen zodat deze efficiënt gebruikt kunnen worden voor Housing First praktijken en systematische verandering – voor zo lang als nodig is. De Europese “Next Generation EU” of “Recovery Fund Programme” creëert een ongeëvenaarde kans tot een belangrijke hoeveelheid subsidie voor dakloosheid gerelateerde projecten, waaronder Housing First.

Deze workshop geeft ruimte om kennis uit te wisselen hoe je toegang kunt krijgen tot verschillende subsidies en financiële stromen die het Housing First model ondersteunen.

Belangrijkste inzichten van deze workshop:

- De lidstaten zijn nu de prioriteiten aan het vaststellen voor de komende zeven jaar.
- Een goede communicatiestrategie is essentieel voor structurele particuliere financiering.
- Casestudy's zijn een goede manier om de impact van Housing First aan te tonen. Met bijvoorbeeld een onderzoek met een controle groep en een experimentale groep kan een goede casestudy worden opgebouwd.
- Als je nieuwe woningen bouwt of bestaande leegstaande panden ombouwt, concurrer je niet met andere mensen die op zoek zijn naar een woning.
- Wanneer je financiering aanvraagt, streef dan naar het best mogelijke scenario. Bijvoorbeeld: Tsjechië streefde ernaar 5000 nieuwe huizen te bouwen met hun subsidie, maar bouwde er uiteindelijk 2.200. Als het doel 2.200 was, zouden er minder dan 2.200 huizen zijn gebouwd.
- Housing First Europe Hub werkt aan een gids voor het verwerven van structurele financiering.
- Wanneer je een Europese subsidie aanvraagt, krijg je minimaal 40% financiering en maximaal 100%.
- Tijdens de conferentie in Lissabon, mede georganiseerd door het Portugese voorzitterschap van de Raad van de EU op 21 juni 2021, de Europese Commissie en FEANTSA, ondertekenden nationale ministers en vertegenwoordigers van EU-instellingen, maatschappelijke organisaties, sociale partners en steden de Verklaring van Lissabon en lanceerden zij het European Platform on Combatting Homelessness en. Download de verklaring [hier](#).
- Als gevolg van deze verklaring stelt de Europese Unie 500 miljoen euro beschikbaar voor de bestrijding van dakloosheid. Meer informatie over Europese financiering lees je [hier](#).

Workshop 4: Transitie ondersteuning

Het hebben van een systeem kan zeker helpen, maar culturele verandering en het ondersteunen van een systematische verandering is nodig om de overstap naar het Housing First model te maken. Zo kan het ombouwen van opvangvoorzieningen tot Housing First woningen het oude systeem afschalen terwijl Housing First opschaalt. Hoe werkt Housing First en waarom moet het worden ingezet als een tool ter preventie, reductie en beëindigen van dakloosheid? In deze workshop staat kennisdeling over deze tweeledige promotie van Housing First voorop.

Belangrijkste inzichten van deze workshop:

- opvangvoorzieningen kunnen worden omgebouwd tot Housing First woningen. Niet alle Housing First deelnemers hebben de behoefte om onafhankelijk te wonen. Een daklozenopvang ombouwen tot Housing First woningen is een win-win situatie: je schaaft het conventionele daklozenbeleid af en schaaft Housing First op.
- Wanneer een daklozenopvang wordt omgebouwd tot Housing First woningen, blijven veel dingen hetzelfde. De architectuur is hetzelfde, het personeel is hetzelfde, de doelgroep is hetzelfde. Dus wat kun je doen om deze overgang op alle niveaus te vergemakkelijken?
- . Overgangen zijn niet altijd fysiek. Maak een strategie en een trainingsplan voor de overgang. Het is ook een overgang voor het personeel.
- Denk out of the box. Bijvoorbeeld: als je eigenaar bent van de grond waarop het opvangcentrum staat, kun je het gebouw slopen en Housing First huizen gaan bouwen op dezelfde grond. Je zou het land kunnen verkopen aan een projectontwikkelaar en het dan terugkopen wanneer de nieuwe woningen zijn gebouwd.
- Wanneer Housing First opschaalt, zal er uiteindelijk minder vraag zijn naar personeel dat in opvangvoorzieningen werkt. Dit betekent niet dat er minder banen zullen zijn - enkel andere banen. Er zal meer behoefte zijn aan ambulante begeleiders en ervaringsdeskundigen
- Paradoxaal genoeg krijgen aanbieders van tijdelijke huisvesting structurele financiering terwijl aanbieders van langdurige opvang krijgen korte, meestal jaarlijkse, financiering.
- Hoe overtuigt je buitenstaanders en beleidsmakers van Housing First?
  1. Identificeer hun doelstelling en belangen.
  2. Stop met overtuigen - het bewijs dat Housing First werkt, ligt er al.
  3. Gebruik uw onderzoek om te lobbyen voor Housing First.

Perspectieven op systemische verandering

Mikko Aaltonen

Gemeenteraad van Tampere / European Committee of the Regions

"We moeten van het managen van dakloosheid overgaan op acties om de beëindiging van dakloosheid te bevorderen. Dakloosheid is nog steeds een realiteit in veel Europese landen. Dakloosheid wordt beantwoord met tijdelijke huisvesting en er zijn geen mogelijkheden om permanente huisvesting te vinden. De successen van Finland bij het terugdringen van de dakloosheid zijn te danken aan het Housing First model dat met succes is toegepast. Zowel de publieke sector als NGO's op lokaal niveau zijn belangrijk bij het bestrijden van dakloosheid.

Financiering door de lidstaten op nationaal niveau en EU-subsidie is essentieel. Anders heb je een goed plan en een goede strategie, maar zal er niet veel gebeuren. NGO's hebben vaak niet de kennis en expertise om elke subsidie aan te vragen. Daarom moeten we ervoor zorgen dat de subsidiemodellen zo zijn dat ze toegankelijk zijn voor lokale en regionale overheden en ngo's.

Renaud Payre

Vice President, Lyon Metropolitan Area

Wij hebben een voorstel gedaan welke is aangenomen en Lyon de regio speelt hierin een leidende rol. We hebben ook stakeholders. Dat wil zeggen lokale financierende overheden, sociale en particuliere investeerders. Maar wat doen we? We wilden een implementatie uitwerken van Housing First gebaseerd op drie pijlers:

1. Het tegengaan van globalisering van onbetaalbaar woningaanbod, waardoor de monetisatie van mensen opnieuw is toegenomen.
2. De tweede pijler is het steunen van organisaties en NGO's. Zonder organisaties en NGO's kunnen wij niets ondernemen. Daarom ondersteunen wij hen bij het opzetten van nieuwe zorgprogramma's. Wij moeten lokale betrokkenen ondersteunen bij het veranderen van het de traditionele interventies. Dat betekent de permanente verbetering en omvorming van onze praktijk. Om dit te doen, hebben wij ons evaluatieproces vernieuwd. Daarnaast hebben we een Housing First course ontwikkeld.
3. Beetje bij beetje heeft Housing First onze opvatting over de aanpak van dakloosheid veranderd. Housing First is een middel - het is geen eindpunt. We moeten gaan samenwerken met particuliere huisvesting en particuliere verhuurders overtuigen. We moeten ook de woningnood aanpakken door het gebruik van modulaire woningen.

En als we van Housing First een algemeen beleid willen maken, moeten we de schaal veranderen. De omvang vereist aanzienlijke subsidiëring, wat volgens ons een actieve deelname van Europa impliceert.

Meryama Kitir

Belgische Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking en Grote Steden

'We hebben het over mensen. Veel mensen hebben het over de cijfers, maar achter elk cijfer staat een mens. En elk mens heeft een eigen verhaal. Voordat ik hier kwam, heb ik meegedaan aan een sleep out. Er werden mensen uitgenodigd om buiten te slapen om te ervaren hoe dat is. En nog steeds zoek ik naar de woorden om uit te leggen wat dat met mij deed. Ik heb met veel dakloze mensen gesproken. Ik begrijp het nu beter wanneer ze vertellen dat je al je waardigheid verliest: niemand ziet je en iedereen negeert je. Het is koud en je hebt niets en niemand in je leven. Ik denk dat we in een land als België en Spanje nooit mogen toelaten dat er mensen buiten slapen. Dakloosheid bestrijden is een collectieve verantwoordelijkheid.

Er moeten ook veilige ruimtes komen voor vrouwen. Toen ik naar het toilet moest tijdens de sleep out, had ik het geluk dat ik naar het toilet in het kamertje naast ons kon gaan. Als ik echt op straat zou slapen, weet ik niet wat me zou kunnen overkomen. Wat me het meest heeft getroffen, is de solidariteit onder dakloze mensen. Ieder van hen heeft een eigen verhaal. Maar toen ik met hen sprak, hadden ze het allemaal over collectieve oplossingen - omdat ze elkaars strijd begrijpen ... Ik heb veel respect voor maatschappelijk werkers. Zij hebben een belangrijke plek in het leven van dakloze mensen. Zij zijn de enigen die om hen geven.

... Vanuit politiek oogpunt is het belangrijk dat het onderwerp niet wordt genegeerd en op de publieke agenda wordt gezet. We moeten ophouden met mensen de schuld te geven. Het is een collectieve verantwoordelijkheid."

AN END
TO HOMELESSNESS:
*Unlocking Systemic Change
with Housing First*
Madrid 28-29th March

Manuel Pizarro
Europees Parlement

"Het feit dat er extreme armoede bestaat zou topprioriteit moeten zijn voor de EU. Het is in feite onrechtmatig, op basis van artikel 3 van het Verdrag van de Europese Unie. Het is onze plicht om sociale uitsluiting te bestrijden. We kunnen anderen niet verwijten dat ze zich niet aan de regels houden als we niet eens onze eigen fundamentele regels volgen.

Zo moeten wij volgens de Europese pijler van sociale rechten denken aan het planningsprincipe. Daar staat in dat als een wijk behoefte heeft aan sociale huisvesting of hulp bij huisvesting, huisvesting van goede kwaliteit geboden moet worden om hun sociale integratie te bevorderen. De huidige situatie is echter anders. Decennialang leefden we in de illusie dat dakloosheid in de EU een probleem was met een einde in zicht, zelfs met een groeiende welvaart en een verruiming van de sociale bescherming. Maar de realiteit is heel anders. Dakloosheid neemt in heel Europa toe. Daar komt nog bij dat er een gebrek is aan betrouwbare data. Zonder betrouwbare data is het moeilijk om een betrouwbaar beleid te voeren. Dat is iets dat ze van het European Platform on Combatting Homelessness opnieuw moet eisen. Elk jaar moet er een voortgangsrapport komen met globale data. Een dergelijk document zal van groot belang zijn bij de besluitvorming en beleidsvorming,

De Lissabon verklaring ging gepaard met de lancering van het nieuwe Europese platform ter bestrijding van dakloosheid ... Dat is een stap in de goede richting, maar we hebben meer nodig. Er moet een nieuwe dakloosheidsbestrijding strategie komen die mensen die dakloos zijn, helpt een uitweg te vinden uit die financiële strijd.

We mogen niet vergeten dat er een ernstige woningcrisis is. In heel Europa zijn steeds meer mensen niet in staat een woning te vinden op de particuliere woningmarkt. Zelfs mensen die modaal verdienen worden door de prijzen uit de particuliere woningsector verdreven. Door de commodificatie van en de deregulering van de woningmarkt, massatoerisme en het financieel kapitalisme stijgt in veel landen de vraag naar sociale huisvesting. Hierdoor komen overheden en de publieke middelen onder druk te staan. Dakloze mensen lopen daardoor nu extra risico om weer achter te blijven. We hebben een actieplan op Europees niveau nodig en we moeten zorgen voor adequate huisvesting voor iedereen. We moeten er ook rekening mee houden dat dakloze mensen hun rechten niet mogen worden ontzegd.

Dakloosheid beëindigen is geen droom. Het kan, als we het als een collectieve missie beschouwen."

Adam Zábbranský

Raadslid, Praag, Tjechië

"We hebben een systeem gebouwd. Ik zeg niet dat het een perfect systeem is, maar het is een systeem. Het begon toen ik wethouder huisvesting werd. Eén van de eerste dingen die ik deed toen ik aantrad, was het platform van de sociale huisvesting bellen en hen adviesfuncties aanbieden. Eén van de beste dingen die we deden, was de toewijzingsregels voor financiering voor huisvesting wijzigen. Deze geeft prioriteit aan mensen op basis van hun capaciteiten en de behoefte aan stabiele huisvesting. Daarna startte we met een pilot Housing First. Het doel van de pilot was niet om politici te overtuigen. Het was meer om Housing First kennis te laten maken met lokale NGO's die geen ervaring hadden met Housing First.

We werkten samen met verschillende NGO's, die 10 tot 20 dakloze mensen selecteerden van wie ze dachten dat ze het meeste risico liepen te overlijden door het leven op straat.

En ik ben blij te kunnen zeggen dat de meeste van deze 20 daklozen, vandaag bijna drie jaar geleden, nog steeds in hun huis wonen. Hoewel velen van hen stierven tijdens de huurperiode - wat ons laat zien dat ze echt heel kwetsbaar waren. Vervolgens hebben we met behulp van financiering een nieuw team van 10 mensen gecreëerd binnen de huisvestingsafdeling van de Praag. Dit team richt zich op de bouw van sociale woningen.

We creëerden een nieuw financieringsmechanisme voor de maatschappelijk werkers. Nu machtigen we deze 15 NGO's om maatschappelijk werkers in dienst te nemen zodat zij zich kunnen concentreren op het verlenen van hulp aan onze huurders."

Slotwoord

Nicolas Schmit

Commissaris, Europese Commissie

"Eén jaar geleden besloten we dat huisvesting geen liefdadigheid is maar een sociaal recht. Het European Platform on Combatting Homelessness is een Europees initiatief gebaseerd op principe 19, ... Te veel mensen raken dakloos. En er zijn veel initiatieven om dakloosheid te beëindigen. Maar helaas werkt het voorkomen van dakloosheid in Europa niet goed genoeg.

De commissie ondersteunt al jaren hervormingen en systeemveranderingen op het gebied van sociaal beleid. ... Er zal geen systeemverandering zijn als er geen nieuwe investeringen in deze sector plaatsvinden. Het grootste deel van deze investeringen moet van lidstaten, regio's, gemeenten komen. En we moeten beginnen met betaalbare sociale huurwoningen. Met name het Europees Sociaal Fonds zal zich sterk richten op de uitvoering van de beginselen van de Europese pijlers van sociale rechten. Huisvesting is nog maar het begin. Het hebben van een dak boven je hoofd is een recht dat aan alle individuen moet worden gegarandeerd. Maar dat is niet genoeg. Naast huisvesting moet gezondheidszorg en sociale diensten toegankelijk zijn voor iedereen.

Housing First dient als inspiratiebron voor alle lidstaten. Daarom ondersteunt de Commissie het gezamenlijk leren en het delen van best practices. Samen kunnen we concrete vooruitgang boeken: het beëindigen van dakloosheid."

Juha Kaakinen

Senior adviseur, Y-Foundation / Housing First Europe Hub

"Wanneer je jong bent heb je radicale ideeën omdat je niet beter weet. Wanneer je oud bent, heb je radicale ideeën omdat je beter weet.

We moeten veel meer doen, veel beter en veel sneller. De woningcrisis en de vluchtelingencrisis: er is alleen een kunstmatig onderscheid. Wanneer we naar de toekomst kijken en naar klimaatverandering, zie je dat we een integrale aanpak nodig hebben. Een bredere systemische verandering is een bredere beweging voor gelijkheid. Beperk ons niet tot de daklozensector.

We moeten Housing First continu blijven doorontwikkelen zodat het daadwerkelijk helpt om dakloosheid te beëindigen. Er bestaat anders het risico dat de beweging een 'congregation of true believers' wordt. Dan blijft Housing First een hoogwaardige interventie, maar niet meer dan dat. Daarom is het noodzakelijk om HF te blijven updaten naar de moderne tijd. Als je serieus een eind wil maken aan dakloosheid, heb je niet de luxe om je alleen vast te houden aan verspreid wonen. In plaats van je op één model te focussen, moet je ook naar andere huisvestingsmodellen kijken - zolang je je maar houdt aan de basisprincipes van Housing First. Zoals bijvoorbeeld permanente huisvesting.

Anders wordt het een heel traag proces. En dakloze mensen kunnen niet wachten. We moeten in een redelijk tijdsbestek werken om resultaat te behalen. En van sommige dingen kun je pas leren wanneer je ze eerst gedaan hebt.

Een microscoop is niet het juiste instrument als je naar de sterren wilt kijken."

"Wanneer je jong bent heb je radicale ideeën omdat je niet beter weet. Wanneer je oud bent, heb je radicale ideeën omdat je beter weet."

Conclusies en toekomstplannen

Ione Belarra

Spaans Ministerie van Sociale Zaken en Agenda 2030

"Woningen zijn de hoeksteen van een samenleving - het beschermt iemands mentale en fysieke welzijn. Dakloosheid is niet kunnen rusten, genezen en geen plek om je terug te trekken.

We moeten het systeem veranderen door de focus te leggen op mensenrechten en mensen. Optimistisch zijn is acties ondernemen en dezelfde fout niet opnieuw maken. Om die reden zou de publieke-sector meer moeten doen. We doen wat we kunnen om een systeem en een nieuwe strategie te creëren om dakloosheid te beëindigen. Het is een paradigmaverschuiving. We moeten het beleid om dakloosheid te bestrijden volledig heroverwegen - zonder neerbuigend te zijn. Bij het ontwerpen van dit nieuwe beleid moeten we rekening houden met de mensen die we al die tijd hebben genegeerd: Mensen met beperkingen, vrouwen, armen, ouderen.

Daarom moeten we samenwerken. Dakloosheid is geen individueel probleem, het raakt ons allemaal. Dakloze mensen zijn kwetsbare slachtoffers van een model dat wonen als als handelswaar behandelt. Mensen die 1000,- euro per maand verdienen, kunnen gewoonweg geen huisvesting betalen.

De Spaanse regering stelt een nieuwe huisvestingswet op. Deze zal voor het eerst de huursector reguleren en een reserve van 30% aanleggen voor sociale huurwoningen om een sociale woningvoorraad te creëren. We moeten het minimumloon verhogen om de levenskwaliteit van mensen te verbeteren - maar we zijn ons ervan bewust dat we niet genoeg vooruitgang hebben geboekt.

Dit moment is een moeilijk moment voor ons land. We moeten toegang krijgen tot EU-fondsen. Te lang hebben mensen te lang in de kou gestaan. We hebben een meer rechtvaardige samenleving nodig."

Contactgegevens

Email Housingfirstnederland@gmail.com

Website www.housingfirstnederland.nl

Linkedin www.linkedin.com/company/housing-first-nederland